

POSTANOWIENIE

Dnia 26 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z odwołania N. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B. oraz M.Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Bydgoszczy

o ustalenie obowiązku ubezpieczenia,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 26 marca 2025 r.,

skargi kasacyjnej odwołującej się Spółki oraz M.Z.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z dnia 21 listopada 2023 r., sygn. akt III AUa 1346/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od każdego z odwołujących się na rzecz organu rentowego 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) wraz z odsetkami wynikającymi z art. 98 § 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 21 listopada 2023 r. w pkt I. sprostował oczywistą omyłkę pisarską w rubrum oraz w punkcie 2 sentencji wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 12 maja 2022 r. poprzez zastąpienie oznaczenia płatnika składek jako „N. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B.” oznaczeniem „ N. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z

siedzibą w B.”; w pkt II. oddalił apelację N. spółki z o.o. w B. oraz M.Z. od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 12 maja 2022 r. .oddalającego odwołanie M.Z. i płatnika składek od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Bydgoszczy z 2 lutego 2021 r., stwierdzającej, że M.Z. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu jako pracownik u płatnika składek N. spółki z o. o. od 1 czerwca 2019 r., w pkt III. zasądził koszty postępowania.

Płatnik składek i ubezpieczona wnieśli skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 21 listopada 2023 r., zaskarżając ten wyrok w całości oraz zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 22 § 1 k.p., poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu przez Sąd orzekający, że dla ustalenia istnienia stosunku pracy pomiędzy ubezpieczoną M.Z. a płatnikiem składek N. w B., istotnym jest towarzysząca płatnikowi składek motywacja w zakresie zatrudnienia ubezpieczonej, cel zawarcia umowy, jego ekonomiczne uzasadnienie oraz rzeczywista potrzeba zaangażowania pracownika u płatnika składek, a nie faktyczne i odpłatne, wykonywanie przez ubezpieczoną pracy na rzecz pracodawcy, jego ryzyko, pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę,

2. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 1 rzeczowej ustawy, poprzez ich błędną wykładnię, a w konsekwencji błędne przyjęcie przez Sąd orzekający, że ubezpieczoną M.Z. i płatnika składek N. w B. nie łączył stosunek pracy, a to z uwagi na zachodzący w ocenie Sądu drugiej instancji brak ekonomicznego uzasadnienia oraz rzeczywistej potrzeby zaangażowania pracownika u płatnika składek, podczas gdy ubezpieczona M.Z. pozostawała względem płatnika składek w faktycznym stosunku pracy i świadczyła pracę na podstawie zawartej z płatnikiem umowy o pracę;

3. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c., mające istotny wpływ na wynik sprawy, a to w konsekwencji przekroczenia przez Sąd orzekający granic swobodnej oceny dowodów poprzez dokonanie ich oceny w sposób dowolny,

wybiórczy i jednostronny, bez uwzględnienia zasad doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania, poprzez:

a) sprzeczne ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym w postaci zgromadzonych dokumentów oraz zeznań stron ustalenie braku istnienia pomiędzy ubezpieczonym a płatnikiem składek stosunku pracy, podczas gdy obie strony tego stosunku pracy zgodnie potwierdziły jego istnienie oraz okoliczności faktycznego wykonywania przez ubezpieczonego odpłatnej pracy na rzecz pracodawcy;

b) sprzeczne ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym w postaci zeznań świadków (A.P., T.S., M.K.1, M.K.2, M.K.3, M.O. ustalenie braku istnienia pomiędzy ubezpieczonym a płatnikiem składek stosunku pracy, podczas gdy zeznania tych osób, nie mających żadnego związku ze stronami ani interesu w składaniu na rzecz któregośkolwiek z nich fałszywych zeznań, zgodnie potwierdzają okoliczność faktycznego, regularnego świadczenia pracy przez ubezpieczonego na rzecz płatnika składek;

Skarżący wnieśli o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na zachodzącą potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czego przykładem są zapadłe w niniejszej sprawie wyroki, w konfrontacji z wyrokiem Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 8 września 2022 r. (sygn. akt VII U 4369/19) i wyrokiem Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 26 września 2019 r. (sygn. akt IV U 492/19), odmiennych co rozstrzygnięcia, a mianowicie art. 22 § 1 k.p., w odniesieniu do zagadnienia czy dla ustalenia stosunku pracy, a w konsekwencji objęcia podmiotu obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, koniecznym jawi się istnienie ekonomicznego i organizacyjnego uzasadnienia zatrudnienia pracownika, a zatem istotny jest cel zawarcia umowy, czy też rozstrzygający jest sam fakt podjęcia przez pracownika pracy na podstawie zawartej umowy o pracę i rzeczywiste jej, odpłatne, wykonywanie na rzecz pracodawcy, jego ryzyko, pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę.

Organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania; w przypadku

przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania - o oddalenie skargi kasacyjnej; w każdym z powyższych przypadków - o zasądzenie od skarżących na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wypada także przypomnieć, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa rodzi po stronie skarżącego obowiązek określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Ponadto konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłby odmiennie

wykładany. Należy również podkreślić, iż nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP–wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Przedmiotowa skarga kasacyjna nie spełnia tak rozumianych kryteriów.

W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, że ważność umowy oraz ocena, czy została zawarta umowa o pracę, zależą od rozważenia okoliczności konkretnej sprawy w zakresie między innymi celów, do jakich zmierzają strony zawieranej umowy (czy umowa nie zmierza do obejścia prawa bądź czy nie jest czynnością prawną pozorną) oraz zachowania elementów konstrukcyjnych właściwych dla stosunku pracy, a w szczególności cechy szeroko rozumianego podporządkowania pracownika w procesie świadczenia pracy. Taki pogląd jest też utrwalony w orzecznictwie (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 października 2004 r., I PK 488/03, OSNP 2005 nr 10 poz. 145).

Jednocześnie należy zwrócić uwagę na orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2006 r. (I UK 225/05 LEX nr 192468), zgodnie z którym sąd pracy nie ma potrzeby ustalania istnienia ekonomicznego i organizacyjnego uzasadnienia zatrudnienia pracownika w sytuacji, gdy ustalił, że praca była świadczona w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p.

Analogicznie, brak celu zawarcia umowy o pracę w sensie ekonomicznym i organizacyjnym jest jednym z argumentów posilkowych uzasadniających, że w sprawie w istocie nie doszło do świadczenia pracy w okolicznościach podporządkowania pracowniczego wymaganych art. 22 § 1 k.p.

Tak też wyrokował w sprawie Sąd drugiej instancji przedstawiając w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku długą listę okoliczności z których – według reguł domniemania faktycznego (art. 231 k.p.c.) – wyprowadził zasadnicze w sprawie ustalenia, co do rzeczywistych zamiarów stron umowy o pracę, że praca ta – wbrew umowie – nie była świadczona, że była tylko pozorowana.

Utrzymując we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pogląd, że w sprawie miało miejsce „rzeczywiste, odpłatne wykonywanie pracy na rzecz pracodawcy, jego ryzyko, pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę”, skarżący jedynie kwestionują dokonane w sprawie ustalenia faktyczne prezentując własną subiektywną wersję tych ustaleń. Takie działanie w istocie stanowi próbę podważenia przeprowadzonej przez Sąd drugiej instancji oceny materiału dowodowego oraz dokonanych na tej podstawie ustaleń faktycznych.

Sąd Najwyższy podkreśla w związku z tym, że powoływanie się na błąd w przeprowadzonej ocenie dowodów i dokonanych na tej podstawie ustaleniach faktycznych nie może być podstawą skargi kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c.), ponieważ ustalenia te są wynikiem swobodnej oceny dowodów dokonywanej przez sąd *meriti*. Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., jest natomiast związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Ostatecznie należy zauważyć, że skarżąca wskazała dwa orzeczenia mające potwierdzać rozbieżność w orzecznictwie i potrzebę wykładni, tj. wyrok Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie z dnia 8 września 2022 r. (VII U 4369/19) i wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 26 września 2019 r. (IV U 492/19), jednakże bez wykazania, że ich podstawą prawną była różna wykładnia art. 22 § 1 k.p. oraz art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Okoliczność, że sądy orzekają odmiennie, nie musi świadczyć o rozbieżności w orzecznictwie w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., lecz o odmiennych ustaleniach i odmiennej ocenie stanu faktycznego związanego z różnicami pomiędzy na przykład tym, czy praca była faktycznie wykonywana, czy pracodawca potrzebował zatrudniać pracownika. Powołane przez stronę skarżącą sprawy zostały rozstrzygnięte na podstawie zupełnie innych ustaleń faktycznych. W pierwszej sprawie sąd ustalił bowiem, że strony w ogóle nie współpracowały, zaś w drugiej ze spraw sąd - na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego - wskazał, że ubezpieczony pracował, a strony łączył stosunek pracy.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

M.G

[a.ł].